

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри міжнародної економіки,
заступника директора Навчально-наукового інституту міжнародних
відносин імені Богдана Гаврилишина Західноукраїнського національного
університету

Герман Людмили Тарасівни

на дисертаційну роботу Угриня Богдана Васильовича на тему: «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Актуальність теми дослідження

Глибока трансформація усталених моделей міжнародної економічної взаємодії, посилення взаємозалежності національних економік та наростання процесів геоекономічної фрагментації визначають умови сучасного розвитку світового господарства. Фінансові відносини у цьому контексті перетворюються на один із визначальних елементів глобальної та регіональної економічної інтеграції, оскільки саме механізми міжнародного руху капіталу, функціонування валютно-фінансових ринків, діяльність міжнародних фінансових інституцій, транскордонне кредитування та інвестування посилюють взаємопроникнення і взаємозалежність національних господарських систем.

Фінансова складова сучасних інтеграційних процесів має багатовимірний характер, оскільки розширення міжнародних фінансових потоків сприяє ефективнішому розподілу капіталу, мобілізації інвестиційних ресурсів, поширенню інновацій, розвитку підприємництва та прискоренню економічного зростання, а високий рівень фінансової взаємозалежності поглиблює вразливість національних економік до зовнішніх шоків, створює передумови для швидкого поширення кризових явищ, активізації боргових дисбалансів, валютної нестабільності, спекулятивного руху капіталу та нерівномірного розподілу переваг глобалізації. Фінансові детермінанти не лише стимулюють

поглиблення глобальної економічної інтеграції, а й визначають її суперечності, структурні асиметрії та потенційні ризики.

Особливої значущості дослідження цієї проблематики набуває в умовах посилення глобальної невизначеності, зумовленої наслідками світових фінансово-економічних криз, пандемічними обмеженнями, зростанням геополітичної напруженості, воєнними конфліктами, санкційним протистоянням, енергетичними потрясіннями та порушенням міжнародних виробничих і логістичних ланцюгів. Ці процеси суттєво змінюють напрями міжнародного руху капіталу, впливають на структуру світових фінансових ринків, умови доступу держав і суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів, а також модифікують роль міжнародних фінансових організацій у підтриманні макроекономічної стабільності та координації глобального економічного розвитку. Посилення конкуренції між провідними центрами глобальної економіки, регіоналізація торговельно-інвестиційних потоків, диверсифікація валютних резервів, розширення використання альтернативних платіжних механізмів і прагнення окремих держав зменшити залежність від домінуючих світових валют поступово трансформують архітектуру міжнародної валютно-фінансової системи, що актуалізує необхідність переосмислення традиційних підходів до трактування глобальної економічної інтеграції.

Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції дедалі тісніше пов'язуються не лише з показниками прибутковості та мобільності капіталу, а й із необхідністю забезпечення екологічної стійкості, соціальної відповідальності та довгострокової збалансованості економічного розвитку. Наукове осмислення окреслених процесів потребує системного підходу до визначення сутності, структури та механізмів впливу фінансових детермінант на глобальну економічну інтеграцію. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між розвитком міжнародних фінансових ринків, інвестиційною активністю, валютно-курсовою політикою, станом державних фінансів, рівнем боргової стійкості, інституційною якістю та глибиною включення національних економік у глобальні інтеграційні процеси набуває особливого значення, а

критерії оцінювання ефективності фінансової інтеграції, характер її впливу на економічне зростання та механізми мінімізації ризиків, які виникають унаслідок надмірної залежності від зовнішнього фінансування, потребують поглибленого дослідження.

Досліджувана проблематика має особливе практичне значення для України. Реалізація євроінтеграційного курсу, поглиблення взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями, необхідність фінансування післявоєнного відновлення, залучення прямих іноземних інвестицій, забезпечення боргової та валютної стійкості формують потребу в науково обґрунтованому визначенні пріоритетів інтеграції національної фінансової системи до європейського та світового фінансового простору. Така інтеграція має поєднувати розширення доступу до зовнішніх фінансових ресурсів із гарантуванням економічної безпеки, підвищенням інституційної спроможності держави, удосконаленням фінансового регулювання та зниженням залежності від нестабільних короткострокових потоків капіталу.

Для України принципово важливим є формування такої моделі фінансової інтеграції, яка сприятиме не лише кількісному збільшенню зовнішнього фінансування, а й структурній модернізації економіки, розвитку інноваційних виробництв, зміцненню конкурентоспроможності, відновленню інфраструктури та підвищенню добробуту населення. У контексті післявоєнного відновлення результати дослідження фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції можуть становити вагоме теоретичне і прикладне підґрунтя для вдосконалення державної фінансової, інвестиційної та інтеграційної політики.

Отже, звернення дисертанта до проблематики фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції є об'єктивно зумовленим сучасними трансформаціями світового господарства та потребою в поглибленні теоретико-методологічних засад дослідження міжнародної фінансової взаємодії. Обрана тема характеризується значною науковою місткістю, міждисциплінарністю та практичною спрямованістю, оскільки охоплює питання глобальних фінансів, глобальних та регіональних аспектів економічної інтеграції, інституційного

розвитку та стійкості національних економічних систем. Дослідження сприяє розв'язанню важливої наукової проблеми, пов'язаної з обґрунтуванням закономірностей, механізмів і перспектив впливу фінансових чинників на розвиток глобальної економічної інтеграції.

З огляду на вищевказане, дисертаційна робота, виконана Угрином Богданом Васильовичем на тему: «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції», є актуальною, своєчасною та такою, що має вагомое теоретичне і практичне значення.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету у межах науково-дослідних тем, зокрема, науково-дослідних робіт: «Детермінанти стагнації фінансового ринку України та напрями забезпечення його розвитку в сучасних умовах кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу (державний реєстраційний номер 0122U201522); «Геоелектронічні та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» кафедри міжнародної економіки (державний реєстраційний номер 0121U111077); «Геоелектронічні детермінанти повоєнного розвитку України в глобальному просторі» кафедри міжнародних економічних відносин (державний реєстраційний номер 0122U201486).

Особистий внесок дисертанта в отриманих наукових результатах

Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому автором сформовано теоретико-методологічні засади дослідження фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції та обґрунтовано їх місце у розвитку сучасної світової економічної системи. У роботі поглиблено наукові підходи до розуміння сутності глобальної економічної інтеграції, розкрито закономірності її еволюції, виявлено сучасні асиметрії інтеграційних процесів та визначено роль міжнародних фінансових інституцій у формуванні глобального економічного простору.

Здобувачем здійснено ідентифікацію фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, розкрито особливості формування сучасної фінансової

екосистеми інтеграційних процесів та проведено комплексну оцінку впливу фінансових чинників на розвиток глобальної економічної інтеграції. Автором систематизовано теоретичні підходи до дослідження взаємозв'язку фінансової глобалізації та економічної інтеграції, що дозволило сформулювати цілісне бачення механізмів функціонування міжнародної фінансової системи в умовах структурної трансформації світової економіки.

Як вагомий результат дослідження доцільно відзначити аналіз сучасних тенденцій фінансового забезпечення глобальної економічної інтеграції, зокрема впливу цифровізації фінансової сфери, розвитку «зеленої» економіки, трансформації довіри як економічної категорії, а також формування нових центрів глобальної економічної активності. Особливий науковий інтерес становить визначення стратегічних пріоритетів інтеграції України до глобального економічного простору та обґрунтування ролі фінансових чинників у забезпеченні ефективності цього процесу.

Усі наукові положення, висновки, методичні підходи та практичні рекомендації, наведені у дисертаційній роботі, належать особисто здобувачу. Наукові результати, опубліковані у співавторстві, використані лише в частині, що отримана автором особисто, а його внесок у колективні публікації належним чином конкретизовано. Ступінь самостійності виконання дисертаційної роботи є достатнім та відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Представлене дисертаційне дослідження Угрин Богдана Васильовича характеризується цілісністю, логічною послідовністю побудови та високим рівнем наукового опрацювання досліджуваної проблематики. Робота включає чітку структуру, внутрішню узгодженість окремих розділів, обґрунтованість сформульованих наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, а також містить елементи наукової новизни.

Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів забезпечуються використанням сучасних теоретико-методологічних підходів до дослідження

процесів глобальної економічної інтеграції, концепцій фінансової глобалізації, міжнародних фінансів, інституційної економіки та теорії економічної інтеграції. Теоретичну основу дослідження становлять праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, а також сучасні наукові концепції, що розкривають закономірності функціонування міжнародної фінансової системи, діяльності міжнародних фінансових інституцій та впливу фінансових детермінант на розвиток інтеграційних процесів у світовій економіці.

Методологічна база дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованою та відповідає поставленій меті й визначеним завданням. Для досягнення наукових результатів здобувачем використано комплекс взаємодоповнювальних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечило системне вивчення фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції та дало можливість всебічно розкрити досліджувану проблематику. Зокрема використано: історичний метод, метод діалектичного пізнання, метод аналізу і синтезу, метод індукції та дедукції, метод системного аналізу, метод структурно-функціонального аналізу, метод групування та класифікації, метод аналогій і компаративного аналізу, метод економіко-статистичного аналізу та економетричного аналізу, в тому числі кореляційного аналізу, метод SWOT-аналізу.

Мета дослідження повністю відповідає темі дисертаційної роботи. Об'єкт і предмет дослідження чітко визначені та достатньо розкриті у структурі та змісті роботи. Отримані результати дослідження, висновки та рекомендації є достовірними, логічно обґрунтованими та підтверджені достатньою кількістю наукових публікацій у фахових виданнях, а також апробацією результатів на міжнародних науково-практичних конференціях. Зміст дисертаційної роботи повністю відповідає заявленій темі, поставленій меті та визначеним завданням. Матеріал викладено послідовно й логічно, а сформульовані висновки органічно впливають із результатів проведеного дослідження та характеризуються належним рівнем наукової аргументованості.

За структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає сучасним вимогам до оформлення наукових досліджень, затвердженим наказом

Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Сукупність наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертаційній роботі, а також їх теоретичне і практичне значення дають підстави зробити висновок про її завершеність, цілісність та належний рівень наукової обґрунтованості кваліфікаційної роботи Угрина Богдана Васильовича.

**Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій,
сформульованих у дисертації**

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад дослідження глобальної економічної інтеграції через обґрунтування ролі фінансових детермінант у трансформації інтеграційних процесів в умовах посилення глобальних асиметрій. До найбільш вагомих результатів, отриманих автором вперше, належить розроблення багаторівневої концепції фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, де запропоновано їх авторське трактування та обґрунтовано структурну модель фінансового виміру інтеграційних процесів. Даний підхід комплексно враховує економічні, інституційні, технологічні, соціокультурні та ризикові чинники, що визначають рівень фінансової взаємозалежності держав, глибину їх інтеграції у світовий економічний простір і здатність адаптуватися до сучасних глобальних викликів.

Наукові результати, що характеризують новизну дисертаційного дослідження, включають також удосконалення інституційного підходу до дослідження глобальної економічної інтеграції шляхом обґрунтування визначальної ролі міжнародних фінансових інституцій, глобальних фінансових правил та механізмів фінансової координації у формуванні сучасної архітектури інтеграційних процесів.

Заслуговує на позитивну оцінку удосконалений методичний підхід до оцінювання фінансової екосистеми глобальної економічної інтеграції, який дав змогу комплексно оцінити рівень фінансової інтегрованості країн, виявити асиметрії між фактичною та нормативною відкритістю економік, а також визначити особливості їх інтеграції у світовий фінансовий простір.

Практичну та наукову цінність має також удосконалений науково-методичний підхід до емпіричного оцінювання впливу фінансових детермінант на процеси глобальної економічної інтеграції, результатом якого стало розроблення інтегрального індексу глобальної фінансово-економічної інтегрованості країни, що забезпечує комплексне оцінювання рівня її залученості до світового економічного простору.

Отже, можна констатувати, що основні наукові положення, результати та висновки дисертаційної роботи Угриня Богдана Васильовича мають наукову новизну, є обґрунтованими та відповідають сучасному рівню розвитку економічної науки.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку наукових положень щодо дослідження фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, поглибленні теоретико-методологічних засад аналізу взаємозв'язку фінансових та інтеграційних процесів, а також удосконаленні наукових підходів до оцінювання впливу фінансових чинників на розвиток світової економіки. Отримані результати розширюють сучасні уявлення про роль міжнародних фінансових інституцій, фінансової екосистеми та механізмів фінансової координації у формуванні архітектури глобальної економічної інтеграції й створюють належне підґрунтя для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Практична цінність дисертаційної роботи полягає у можливості використання запропонованих теоретичних положень, методичних підходів та прикладного інструментарію для вдосконалення фінансової стратегії України в умовах глобальних трансформацій та реалізації її інтеграційних пріоритетів. Розроблені автором підходи до ідентифікації й оцінювання впливу фінансових детермінант можуть бути використані у діяльності органів державної влади, міжнародних інституцій, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та інших зацікавлених сторін з метою підвищення ефективності інтеграції України до глобального економічного простору.

Окремі положення дисертації використано у діяльності страхової групи «ТАС» (довідка № 24/26 від 07.04.2026 р.), Київської торговопромислової палати (№ 17/05-5/564 від 01.06.2026 р.), впроваджено у навчальний процес Західноукраїнського національного університету, зокрема, при викладанні дисциплін «Економічна дипломатія», «Міжнародне співробітництво», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародна торгівля», «Кон'юнктура світових ринків» (довідка №126-31/1257 від 21.05.2026 р.).

Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 12 наукових праць загальним обсягом 6,41 д. а, з яких автору належить 4,41 д. а, у тому числі: 6 статей у наукових фахових виданнях та 6 публікацій за матеріалами міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Профіль наукових видань, у яких опубліковано результати дослідження, а також зміст наукових праць повністю відповідають встановленим вимогам щодо повноти висвітлення результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини». Основні результати дисертаційної роботи знайшли належне відображення у наукових публікаціях автора, що підтверджує їх апробацію та висвітлює наукову новизну і практичну цінність проведеного дослідження.

Оцінка структури дисертації

Структура дисертаційної роботи Угриня Богдана Васильовича є цілісною, логічно побудованою та комплексною, що забезпечує послідовне розкриття теми дослідження від теоретичних засад до прикладних рекомендацій. Оформлення роботи відповідає вимогам, встановленим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 247 сторінок, з них 181 сторінка основного тексту. Дисертація містить 34 таблиці,

48 рисунків та 17 додатків на 42 сторінках. Список використаних джерел налічує 219 найменувань на 24 сторінках.

Структура дисертаційної роботи відповідає логіці комплексного наукового дослідження, спрямованого на виявлення та розкриття сутності фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції. У першому розділі розкрито теоретичні концепти глобальної економічної інтеграції та її фінансову інституціоналізацію. У другому розділі здійснено аналіз фінансових детермінант глобальної економічної інтеграції, зокрема через формування фінансової екосистеми глобальної економічної інтеграції. У третьому розділі виявлено сучасні тенденції та обґрунтовано проблеми фінансового забезпечення глобальної економічної інтеграції, а також окреслено пріоритети глобальної економічної інтеграції України через вплив фінансових чинників. Така структура забезпечує внутрішню узгодженість дослідження, його цілісність та послідовне досягнення поставленої мети і завдань.

Висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, є логічним продовженням основного змісту дисертації, відображають досягнуті наукові результати, містять елементи наукової новизни та мають теоретичне і практичне значення для розвитку науки у сфері дослідження глобальної економічної інтеграції, фінансової глобалізації, міжнародних фінансових відносин і механізмів фінансового забезпечення інтеграційних процесів.

Мова та стиль викладення

Дисертаційна робота Угрини Богдана Васильовича виконана українською мовою. Виклад матеріалу відповідає вимогам наукового стилю та відзначається послідовністю, системністю й логічністю. Дисертант коректно оперує науковим понятійно-категоріальним апаратом, забезпечуючи внутрішню узгодженість між метою дослідження, його завданнями, науковою новизною та сформульованими висновками.

Виклад матеріалу відзначається достатнім рівнем академічної культури, послідовністю аргументації та дотриманням норм наукового стилю.

Загалом мова та стиль викладення відповідають вимогам, що ставляться до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» і забезпечують належне сприйняття результатів дослідження.

**Відповідність кваліфікаційної роботи паспорту спеціальності,
за якою вона подається до захисту**

За змістом та оформленням дисертаційна робота Угрина Богдана Васильовича на тему «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції» повністю відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема: паспорту спеціальності 292 – «Міжнародні економічні відносини», галузь знань 29 – «Міжнародні відносини»; вимогам, визначеним «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44; а також вимогам до оформлення дисертаційних робіт, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Текст дисертаційної роботи Угрина Богдана Васильовича за результатами перевірки на наявність текстових запозичень не містить неправомірних запозичень без належного посилання на джерела та відповідає принципам академічної доброчесності. Усі використані в роботі наукові положення, ідеї, статистичні дані та інші матеріали супроводжуються відповідними посиланнями на джерела.

Оформлення цитувань та бібліографічних посилань здійснено з дотриманням встановлених вимог та норм законодавства України про авторське право і суміжні права. Порушень академічної доброчесності у дисертаційній роботі не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Поряд із важливими науковими здобутками, позитивною оцінкою змісту та належним рівнем оформлення дисертаційної роботи доцільно зазначити

наявність окремих зауважень і дискусійних положень, які можуть бути підґрунтям для подальшого розвитку дослідження:

1. У дисертації ґрунтовно досліджено фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції, проте недостатньо уваги приділено аналізу впливу сучасних геополітичних ризиків, процесів геоекономічної фрагментації та санкційної політики на трансформацію міжнародних фінансових потоків. Поглиблення цього аспекту дозволило б повніше розкрити сучасні тенденції розвитку глобальної фінансової системи.

2. Робота містить ґрунтовний аналіз сучасних процесів глобальної економічної інтеграції, проте більшої переконливості окремим висновкам могло б надати розширення порівняльного аналізу досвіду різних регіональних інтеграційних об'єднань щодо використання фінансових механізмів забезпечення інтеграційних процесів.

3. У дисертації автор розглядає трансфертно-фінансову складову глобальної фінансово-економічної інтегрованості через показник обсягів особистих переказів мігрантів (с. 101-102). Повністю поділяємо таку позицію здобувача, проте варто було б деталізувати роль міграційного чиннику у підтриманні фінансової стійкості країн, інвестиційної спроможності та розширення інтеграційних можливостей із врахуванням факторів ризику.

4. Автор в дисертації (с. 89-94) проводить кластерний аналіз економік за визначеними показниками глобальної економічної інтеграції, проте додаткової аргументації потребує формування другого кластеру, тим більше автор сам вказує на його неоднорідність (с. 92).

Загалом зазначені дискусійні положення та зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, її наукової значущості та практичної цінності, а також підтверджують перспективність подальших досліджень у даному напрямі.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Угриня Богдана Васильовича на тему «Фінансові детермінанти глобальної економічної інтеграції», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні

економічні відносини», є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам. Проведене дослідження є цілісною завершеною науковою працею, виконаною на належному теоретико-методологічному рівні. Отримані результати характеризуються науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною значущістю, а поставлена мета й визначені завдання повністю відповідають змісту роботи та успішно реалізовані.

Комплексна оцінка дисертаційної роботи дає підстави зробити висновок, що представлена дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її автор – Угрин Богдан Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент:

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки,
заступник директора Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин імені Богдана Гаврилишина
Західноукраїнського національного
університету**

Людмила ГЕРМАН

